

Balak:

Moshiach's Donkey: A Drama in Four Acts

A Tale of 4 Donkeys: The Donkey of Bilam Avraham, Moshe & Moshiach

By Rabbi YY Jacobson

~~~

Leilui Nishmat Reb **Eliyahu Tzion** ben Reb **Chananya Niasoff** ז"ל
And in the merit of our partner in Torah **Yigal Yisroel** ben **Sofia** שיחי

~~~

1. Class Description:

Why does the donkey hold such prominence in the story of Bilam and in Jewish history? Bilam's donkey was apparently created on the first Friday of history. Then, we are taught, that Moshe used the same donkey once used by Avraham. And that Moshiach will come riding on that same donkey! Moshiach's donkey has a long, prestigious history. But why is it the donkey that features so prominently? What is the symbolism?

Time and again the donkey makes its appearance through the generations, surfacing at key junctures of the messianic process. Each time we see it fulfilling the same function, but in a slightly different manner -- reflecting the changes our world undergoes as it develops toward its ultimate state of perfection.

2. Sources:

מקורות:

1. Balak 22: 21. In the morning Bilaam arose, saddled his donkey and went with the Moabite dignitaries... 28. G-d opened the mouth of the donkey.	א. בלק פרק כב: כ"א. ויקם בלעם בבקר ויחבוש את אתונו, וילך עם שרי מואב... כ"ח. ויפתח ה' את פי האתון.
2. Avoda Zara 4b: At the time when he was seen riding on his donkey, they said to him, 'Why do you not ride on a horse? And he replied, 'I consigned mine to the meadow.' Whereupon the donkey said, Am I not your donkey – 'Just for carrying burdens,' he interrupted; she continued, upon whom have you ridden - 'Only casually'	ב. עבודה זרה ד, ב: בעידנא דחזו ליה דהוה רכיב אחמריה אמרו ליה: "מאי טעמא לא רכבתא אסוסיא?" אמר להו: "ברטיבא שדאי ליה"; מיד "ותאמר האתון הלא אנכי אתונך". אמר לה: "לטעינא בעלמא"; אמרה ליה: "אשר רכבת עלי".

<p>he again Interrupted; but she continued, ever since I was yours? ‘What is more [she added] I have carried you by day and have been your companion by night;’ for the word have I been accustomed [hiskanti], used here, is analogous to the word “let her be his companion [sochenet]” (used elsewhere).</p>	<p>אמר לה: "אקראי בעלמא"; אמרה ליה: "מעודך ועד היום הזה, ולא עוד אלא שאני עושה לך רכיבות ביום ואישות בלילה", כתיב הכא "ההסכן הסכנתי" וכתוב התם "ותהי לו סוכנת".</p>
<p>3. Vayera 22,3:</p> <p>And Avraham arose early in the morning, and he saddled his donkey, and he took his two young men with him and Yitzchak his son; and he split wood for a burnt offering, and he arose and went to the place of which G-d had told him.</p>	<p>ג. וירא כב, ג:</p> <p>וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו ויקח את שני נערו ואת יצחק בנו, ויבקע עצי עולה ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלקים.</p>
<p>4. Shemot 4,20:</p> <p>So Moshe took his wife and his sons, mounted them upon the donkey, and he returned to the land of Egypt, and Moshe took the staff of G-d in his hand.</p>	<p>ד. שמות ד, כ:</p> <p>ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכבם על החמר וישב ארצה מצרים ויקח משה את מטה האלהים בידו:</p>
<p>5. Rashi, s.v. Upon the donkey:</p> <p>The designated donkey. That is the donkey that Avraham saddled for the binding of Yitzchak, and that is the one upon whom the King Mashiach is destined to appear, as it is said: “a poor man riding a donkey” (Zech. 9:9).</p>	<p>ה. רש"י: על החמר:</p> <p>חמור המיוחד, הוא החמור שחבש אברהם לעקידת יצחק והוא שעתיד מלך המשיח להגלות עליו, שנאמר (זכריה ט ט) עני ורוכב על חמור.</p>
<p>6. Pirkei d’Rabbi Eliezer 31:</p> <p>“Avraham got up early in the morning,” and he saddled the donkey. This is the donkey that was created at twilight of Shabbat eve. This is the donkey that Moshe rode upon entering Egypt, as it says (Shemot 4), “And Moshe took his wife, etc.” This is the donkey that ben David will ride in the future, as it says (Zecharia 9), “a poor man riding on a donkey.”</p>	<p>ו. פרקי דר' אליעזר פרק לא:</p> <p>השכים אברהם בבקר... וחבש את החמור, הוא החמור בן האתון שנבראת בין השמשות, הוא החמור שרכב עליו משה בבאו למצרים, שנאמר (שמות ד') ויקח משה את אשתו וגו', הוא החמור שעתיד בן דוד לרכב עליו, שנאמר (זכריה ט') עני ורוכב על חמור...</p>
<p>7. Avot 5:6:</p> <p>Ten things were created at twilight of Shabbat eve... the mouth of [Bilaam's] donkey..</p>	<p>ז. אבות ה, ו:</p> <p>עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות... פי האתון...</p>
<p>8. Midrash Talpiot:</p> <p>How did Moshe possess the donkey of our patriarch Avraham? Wasn't Moshe in Midyan? The answer is that</p>	<p>ח. מדרש תלפיות ערך חמור:</p> <p>היכן נמצא ביד משה חמור של אברהם אבינו ע"ה</p>

<p>Avraham entrusted it with Yitzchak, and Yitzchak gave it to Yaakov, and Yaakov to Levi in order for Levi to make his rounds among the granaries and carry the tithes, and Levi gave it to Kehos, and Kehos to Amram, and Amram to Moshe. And when Moshe fled from before Pharaoh he rode this donkey...</p> <p>And after Moshe's passing where did that donkey remain? The answer is that when Moshe ascended Har Nevo to die there the donkey ascended with him and remains on the mountain and pastures there until Moshiach will arrive.</p>	<p>והלא משה היה במדין וי"ל שאברהם מסרו ליצחק ויצחק ליעקב ויעקב ללוי כדי לחזור על הגרנות לישא המעשר ולוי מסרו לקהת וקהת לעמרם ועמרם למשה וכשברח משה מפני פרעה רכב על זה החמור...</p> <p>וא"ת לאחר שמת משה היכן נעשה אותו החמור וי"ל כשעלה משה להר נבו למות שם עלה עם החמור ונשאר החמור שם על ההר ורועה שם עד שיבא משיח.</p>
<p>9. Berachot 58a:</p> <p>To you, Oh Lord, is the greatness': this refers to the work of creation;</p> <p>'And the power': this refers to the Exodus from Egypt..</p> <p>It was taught in a Baraita in the name of R`Akiva:</p> <p>'To you, oh Lord, is the greatness:' this refers to the splitting of the Red Sea.</p> <p>'And the power:' this refers to the smiting of the first-born.'</p> <p>'And the glory:' this refers to the giving of the Torah.'</p> <p>'And the victory:' this refers to Jerusalem</p> <p>'And the majesty:' this refers to the Temple.</p>	<p>ט. ברכות נח, א:</p> <p>לך ה' הגדולה זו מעשה בראשית... והגבורה זו יציאת מצרים...</p> <p>במתניתא תנא משמיה דרבי עקיבא לך ה' הגדולה זו קריעת ים סוף והגבורה זו מכת בכורות והתפארת זו מתן תורה והנצח זו ירושלים וההוד זו בית המקדש:</p>
<p>10. Gur Arye, Shemot:</p> <p>"And he mounted them on the donkey."</p> <p>In Pirkei d'Rabbi Eliezer they said that this was the donkey that Avraham rode, etc.</p> <p>One can wonder: how is this donkey different from any other donkey? Is it more important? There is no doubt that it was an animal, and one animal is like any other. And further, why did it have to be the donkey created in the six days of creation, why couldn't he take any other?</p>	<p>י. גור אריה להמהר"ל שמות:</p> <p>וירכיבם על החמור...</p> <p>ובפרקי דר' אליעזר אמרו שם הוא החמור שרכב עליו אברהם אבינו וכו'...</p> <p>ויש לתמוה מאד מאי שנא חמור זה משאר חמורים, וכי הוא יותר חשוב, שאין ספק שבהמה היתה, ובהמה אחת כמו אחרת, ועוד למה נברא בששת ימי בראשית ולא לקח שאר חמור?</p>
<p>11. Tzror Hamor:</p> <p>"And he saddled his donkey," from the day the world was created, no man saddled his donkey until Avraham.</p>	<p>י"א. צרור המור לרבי אברהם סבע וירא :</p> <p>ויחבש את חמרו, מיום שנברא העולם לא היה אדם שחבש חמורו עד שבא אברהם ע"ה.</p>
<p>12. Yalkut Reuveni, Vayechi:</p> <p>"Yissachar is a bony donkey:" this means to say that Yakov was alluding to Avraham. Before he converted, he was called Avram, which has the numerical value of "גרם," 243. Upon his conversion, he was named</p>	<p>י"ב. ילקוט ראובני ויחי:</p> <p>יששכר חמור גרם, כלומר שרמזו על אברהם קודם שנתגייר נקרא אברם מנין גר"ם.</p> <p>ומשנתגייר נקרא אברהם מנין חמור, שהוא רמ"ח.</p>

<p>Avraham, which has the numerical value of “חמר,” 248 .</p>	
<p>13. Sanhedrin 98a:</p> <p>R`Alexandri said: R`Joshua B`Levi pointed out a contradiction. It is written, in its time [will the Mashiach come], whilst it is also written, I [the Lord] will hasten it! - if they are worthy, I will hasten it: if not, [he will come] at the due time. R`Alexandri said: R`Yehoshua opposed two verses: it is written, And behold, one like the son of man came with the clouds of heaven whilst [elsewhere] it is written, [behold, your king will come to you.] lowly, and riding upon a donkey! - if they are meritorious, [he will come] with the clouds of heaven; if not, lowly and riding upon a donkey.</p>	<p>י”ג. סנהדרין צח, א:</p> <p>אמר רבי אלכסנדרי רבי יהושע בן לוי רמי כתיב (ישעיהו ס, כב) בעתה וכתוב אחישנה זכו אחישנה לא זכו בעתה</p> <p>אמר רבי אלכסנדרי רבי יהושע בן לוי רמי כתיב (דניאל ז, יג) וארו עם ענני שמיא כבר אינש אתה וכתוב (זכריה ט, ט) עני ורוכב על חמור זכו עם ענני שמיא לא זכו עני ורכב על חמור.</p>
<p>14. Berachot 56b:</p> <p>If one sees a donkey in a dream, he may hope for salvation, as it says, Behold your king will come to you; he is triumphant and victorious, lowly and riding upon a donkey.</p>	<p>י”ד. ברכות, נו, ב:</p> <p>הרואה חמור בחלום יצפה לישועה, שנאמר הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא עני ורוכב על חמור.</p>
<p>15. Midrash Rabbah, Bereishit 35,7:</p> <p>And I have acquired oxen and donkeys," (Bereishit 32:6). ...The Rabbis maintained: Ox is an allusion to the [Kohen Gadol] anointed for battle, as it says, To his firstborn ox is given glory (Devarim 33:17); donkey refers to the King Mashiach, for it says of him, “poor, and riding upon a donkey.</p>	<p>טו. מדרש רבה בראשית לה, ז:</p> <p>ויהי לי שור וחמור... רבנן אמרי שור זה משוח מלחמה, שנאמר (דברים ל”ג) בכור שורו הדר לו, חמור זה מלך המשיח, שנאמר (זכריה ט”ו) עני ורוכב על חמור...</p>
<p>16. Sanhedrin 98b:</p> <p>Ulla said; Let him [The Mashiach] come, but let me not see him. Rabbah said likewise: Let him come, but let me not see him. R`Joseph said: Let him come, and may I be worthy of sitting in the shadow of his donkey’s dung.</p>	<p>טז. סנהדרין צח, ב:</p> <p>אמר עולא ייתי ולא איחמיניה. וכן אמר רבה ייתי ולא איחמיניה. רב יוסף אמר ייתי ואזכי דאיתיב בטולא דכופיתא דחמריה.</p>
<p>17. Bava Batra 74a:</p> <p>Every Abba is a donkey. Rashi: Foolish like a donkey.</p>	<p>יז. ב”ב עד, א:</p> <p>כל אבא חמרא. רש”י: שוטה כחמור.</p>

<p>18. Nedarim 81a:</p> <p>And why is it not usual for scholars to give birth to sons who are scholars? R’Ashi said: Because they call people donkeys.</p>	<p>יח. נדרים פא, א:</p> <p>ומפני מה אין מצויין תלמידי חכמים לצאת תלמידי חכמים מבניהן... רב אשי אמר משום דקרו לאינשי חמרי...</p>
<p>19. Keter Shem Tov:</p> <p>"When you see <i>chamor</i>, a donkey" - when you carefully examine your <i>chomer</i> ("materiality"), your body, you will see... ..."your enemy" - meaning, your <i>chomer</i> hates your Divine soul that longs for G-dliness and the spiritual, and furthermore, you will see that it is... ..."lying under its burden" placed upon it - (the body) by G-d, namely, that it should become refined through Torah and mitzvot; but the body is lazy to fulfill them. It may then occur to you that... ..."you will refrain from helping it" - to enable it to fulfill its mission, and instead you will follow the path of mortification² of the flesh to break down the body's crass materiality. However, not in this approach will the light of Torah reside. Rather... ..."you must aid it" - purify the body, refine it, but do not break it by mortification.</p>	<p>יט. כתר שם טוב (קה"ת) הוספות סימן כא:</p> <p>כי תראה חמור - כאשר תסתכל בעיון טוב בהחומר שלו שהוא הגוף, תראה - שונאך - שהוא שונא את הנשמה המתגעגעת לאלקות ורוחניות, ועוד תראה שהוא - רובץ תחת משאו - שנתן הקב"ה להגוף שיזדכך ע"י תומ"צ והגוף מתעצל בקיומם. ואולי יעלה בלבבך - וחדלת מעזוב לו - שיוכל לקיים שליחותו, כי אם תתחיל בסיגופים לשבור את החומריות, הנה לא בזו הדרך ישכון אור התורה, כי אם - עזוב תעזוב עמו - לברר את הגוף ולזככו ולא לשברו בסיגופים.</p>
<p>20. Midrash Tanchuma Vaera 15:</p> <p>To what can this be compared? Once there was a king who decreed: "The people of Rome are forbidden to go down to Syria, and the people of Syria are forbidden to go up to Rome." Likewise, when G-d created the world, He decreed and said: "The heavens are G-d's, and the earth is given to man" (Psalms 115:16). But when He wished to give the Torah to Israel, He rescinded His original decree, and declared: "The lower realms may ascend to the higher realms, and the higher realms may descend to the lower realms. And I, Myself, will begin" as it is written, "And G-d descended on Mount Sinai," and then it says, "And to Moshes He said: Go up to G-d."</p>	<p>כ. תנחומא וארא טו:</p> <p>משל למה הדבר דומה, למלך שגזר ואמר, בני רומי לא ירדו לסוריא, ובני סוריא לא יעלו לרומי. כך כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, גזר ואמר, השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם. כשבקש ליתן את התורה, בטל את הגזרה הראשונה ואמר, התחתונים יעלו לעליונים, והעליונים ירדו לתחתונים, ואני המתחיל, שנאמר, וירד ה' על הר סיני וגוי' (שמות יט כ). וכתוב, ואל משה אמר עלה אל ה' (שם כד א).</p>
<p>21. Balak 22,21:</p> <p>In the morning Bilaam arose, saddled his donkey and went with the Moabite dignitaries.</p>	<p>כא. בלק כב, כא:</p> <p>וַיָּקָם בַּלְעָם בַּבֶּקֶר וַיַּחְבֵּשׁ אֶת אֶתְנֹו וַיִּלְדָּ עִם שָׂרֵי מוֹאָב.</p>
<p>22. Rashi: s.v. He saddled his donkey:</p> <p>From here [we learn] that hate causes a disregard for</p>	<p>כב. רש"י: ויחבש את אתנו:</p>

<p>the standard [of dignified conduct], for he saddled it himself. The Holy One, blessed is He, said, "Wicked one, their father Avraham has already preceded you, as it says, 'Avraham arose in the morning and saddled his donkey'" (Gen. 22:3).</p>	<p>מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה, שחבש הוא בעצמו. אמר הקב"ה רשע כבר קדמך אברהם אביהם, שנאמר (בראשית כב, ג) וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו:</p>
<p>23. Derech Chaim, Maharal:</p> <p>First you must know the idea of Avraham and the idea of Bilaam. Avraham was the head of the Jewish nation, and similarly Bilaam was the head of the nations, for he was a prophet to the nations. And because the head and the superior are particularly elevated, we therefore find two things common to both Avraham and Bilaam. Regarding both it states, "And he saddled his (male) donkey," (and regarding Bilaam), "And he saddled his (female) donkey." Regarding Avraham it states, "And he took his two lads with him," and regarding Bilaam, "and his two lads with him." For Avraham transcended the level of materiality, indeed regarding him, the Torah states that it was a chamor, (a male donkey). Because Avraham had no association whatsoever with materiality (chomer). Rather, he rode and transcended it exceedingly. But Bilaam was at a level of attachment to materiality.. As it states, "have I been accustomed [hiskanti] to do this to you;" i.e. [the word hiskanti is] analogous to the phrase, "let her be his companion [sochenet]." For Bilaam was attached to materiality.</p>	<p>כג. דרך חיים להמהר"ל ה, יט:</p> <p>תחלה יש לך לדעת ענין אברהם וענין בלעם. אברהם היה ראש לאומה הישראלית, וכן היה בלעם ראש לאומות, לפי שהיה נביא לאומות, ומפני שהראש והעליון יש לו התעלות ביותר, לפיכך נמצא ב' דברים אצל אברהם ובלעם בשוה, שבשניהם כתיב ויחבוש את חמורו, ובבלעם ויחבוש את אתונו. באברהם כתיב, ויקח את שני נעריו עמו, ובבלעם ושני נעריו אתו. שאברהם מתעלה על המדרגה החמרית, אבל אצל אברהם כתיב חמור, שהוא זכר, כי לאברהם אין צירוף כלל לחמריות, רק רוכב ומתעלה עליו ביותר, ולבלעם לפי מדרגתו חבור אל החמרי, שנאמר "ההסכן הסכנתי לעשות לך", מלשון "ותהי למלך סוכנת", שבלעם היה מתחבר לחומר.</p>
<p>24. Ramban Kidushin 31, 31:</p> <p>He [Rav Yosef] was once capable of seeing but then became blind, as stated in the Aggadah that this was because he could not control himself not to gaze beyond the four-cubits of his vicinity.</p>	<p>כד. רמב"ן קידושין לא, לא:</p> <p>פתח ונסתמא הוה כדאמרינן באגדה משום דלא מצוי קאי בנפשיה דלא לאיסתכולי בר מד' אמות דיליה.</p>
<p>25. Pri Tzadik Shemot 11:</p> <p>"And he mounted them on the donkey: Rashi explains that this was a designated donkey that Avraham saddled for the binding of Yitzchak." Surely this doesn't mean that the donkey lived 2,000 years, rather, it means that their holiness was identical.. The idea of this is that the donkey alludes to the body</p>	<p>כה. פרי צדיק שמות יא:</p> <p>וירכיבם על החמור, פירש רש"י חמור המיוחד שחבש אברהם לעקדת יצחק וכו', ובודאי אין הכונה שהחמור חי אלפים שנה, רק המכוון שהכל קדושה אחת... אך הענין דחמור מרמז לגוף שהוא החומר, ובאברהם אבינו כתוב "ויחבוש את חמורו", שכבש הגוף להיות בו</p>

<p>which is the material. Of Avraham it is written that he saddled his donkey- he conquered his body that holiness should reside in it. And when he rode it, it was transformed to good, symbolizing holiness.</p> <p>But when he left it with Yishmael and Eliezer, for them it was a donkey of klipah, the kelipah of lust. And of this it was said, “with the one who is like a donkey.”</p> <p>And that which Rashi said, “and that is the one upon whom the King Mashiach is destined to appear, as it is said: “a poor man riding a donkey,” because he will then cause that all of Israel will conquer the material, for he will then slaughter the evil inclination, and the body will be filled of holiness.</p>	<p>קדושה, ובשעה שרכב עליו נהפך לטוב, ומרמז לקדושה, וכשהניחו אצל ישמעאל ואליעזר אצלם היה החמור דקליפה קליפת התאוה, ועל זה אמר עם הדומה לחמור... וזה שאמר והוא שעתיד מלך המשיח להגלות עליו, שנאמר עני ורוכב על החמור, שהוא יפעול אז שכל ישראל יכבשו החומר שאז ישחוט היצר הרע, ואז יהיה הגוף מלא קדושה...</p>
<p>26. Pri Tzadik Zachor 11:</p> <p>And this is why Yishmael is compared to a donkey. Similarly, every lustful person behaves foolishly. And it is taught about Bilaam’s donkey that it represents the foolishness of the animal.</p> <p>And so is the expression in the Talmud, “every Abbah is a donkey.” Rashi explains that this means as foolish as a donkey.</p> <p>And so it states in Nedarim that it is not usual for scholars to give birth to sons who are scholars because they call people donkeys. This means that they pride themselves over the masses with their wisdom, considering all others fools, and the donkey is the most foolish of the animals.</p>	<p>כו. פרי צדוק פרשת זכור יא:</p> <p>ועל כן נמשל [ישמעאל] לחמור, וכן כל בעל תאוה עושה מעשה שטות. ואיתא על אתונו של בלעם שזו הטפשות שבבהמה, וכן הלשון בגמרא (בבא בתרא ע”ד) כל אבא חמרא, ופירש רש”י שוטה כחמור, וכן איתא בנדרים פ”א שאין מצויין לצאת תלמידי חכמים מבניהן משום דקרו לאינשי חמרי, היינו שמתגאים על הצבור בחכמתם להחשיב הכל כטפשים, וחמור טפש שבבהמה.</p>

מקורות להשיעור: סוגיות הגמרא ע”ז ד, ב וסנהדרין צח. גור ארי’, פנים יפות, מנחה בלולה, ופרי צדיק לפרשת שמות. כתר שם טוב. לקוטי שיחות חלק א’ פרשת וישלח, חלק לא פרשת שמות. תניא אגרת הקודש סימן כ.